

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Χ. ΚΟΥΤΑΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1956

Ε.Υ.Δ της Κ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

- 1.- **La dialectique de l'Etat Absolu** (Paris, 1953, σ. 230).
- 2.- **La psychologie de la création** (Paris, 1953, σ. 96)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι σχέσεις Φαινομενολογίας καὶ Μεταφυσικῆς δέν εἶχουν χαρακτήρα ἑτερογένειας οὔτε ἀπὸ ἀποψη τριπικότητος μὰς εἴτε καὶ ἀγτικειμένου ἔρεύνης, σὲ τρόπο ποὺ νὰ δικαιολογήται μιὰς γομοθετικὴς ἐπέμβαση τῆς πρώτης στὴ διατύπωση τῶν μεθοδολογικῶν ἀρχῶν καὶ κατὰ συγέπεια στὴν διῆρθρωση τῆς δεύτερης ώς ἐπιστήμης.¹ Η δυγατότης ἐφαρμογῆς τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς φαινομενολογίας ἐπιστημολογίας, πού φέρει καθαρὰ τὸ χαρακτήρα τῆς ἐξωτερικότητος, δέν εἶχει θέση στὴ Μεταφυσική στὸ νόημα πού εἶχει ώς πρὸς τὶς ἄλλες ἐπιστήμες.² Η Φαινομενολογία σὰν ἔρευνα τῆς καθαρῆς ὑποκειμενικότητος καὶ σὰν ἐπιστήμη κατηγορικῆς συστάσεως τῷ πραγματικῷ γενικῷ μὲ βάση τῇ θεώρηση τῶν καθαρῶν οὐσιῶν, πού ἀποτελοῦν τὸ βασικό του ὑπόστρωμα, εἶναι μιὰ «πρώτη φιλοσοφία», ἀφοῦ σὲ τελευταῖα ἀγάλυση ἀποβλέπει στὴν ἔριμηνεα τοῦ εἶναι, δηλαδὴ στὴν ἀγακάλυψη τοῦ ἀληθινοῦ του νοήματος, πού συνίσταται στὴν εῦρεση τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτιῶν, ποὺ τὸ προσδιορίζουν ἀπὸ ἀποψη ὑπαρκτικὴ καὶ λειτουργική. Σ' αὐτὸν ἀκριβῶς συνίσταται ἡ ἀποστολὴ τῆς παρούσης μελέτης, πού σκοπεύει νὰ δείξῃ μέσα στὰ περιωρισμένα δρις τοῦ χώρου πού διαθέτει, τὴ δυγατότητα τῆς Φαινομενολογίας — μιᾶς ἔρευνητικῆς τροπικότητος μὲ ἔκδηλο τὸν κατ' ἔξοχὴν ἐπιστημολογικὸν χαρακτήρα — νὰ συσταθῇ σὰν μιὰ καθαρὴ θεωρία τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι.

Θεσσαλονίκη, Νοέμβρης 1956.

Δ. Χ. Κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΩΤΟ

Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑΣ

I.- Η ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ (1), ΕΙΔΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

1.- Είναι άγαντίρρητο, ότι η συγεχής διαδοχή έτεροτήτων, που αποτελεῖ τὸ κύριο κατηγόριμα τοῦ γίγνεσθαι τοῦ πραγματικοῦ, ἐπιφέρει σάν αμεση συγέπεια μιὰ συγεχής ἐπαγρύπυγηση τοῦ ἔρευνητοῦ, που ἐπιζητεῖ γάρ μεταφέρη τὴ συνθετικὴ εἰκόνα του στὸν τομέα τῆς καθαρῆς κατηγορίας ὅπο τὸν τύπο ἐνδεικτικοῦς ἔριγνειας. Ή ίστορία τῆς φιλοσοφίας δημιουργεῖ, θεί μ' ὅλο ποὺ κάθε σύστημα διεκδικεῖ τὸν τίτλο τῆς καθολικότητος ἀπὸ ἀποψη ἀξίας, δὲν είναι ἀπηλλαγμένο ἀπὸ μονομέρεια καὶ σχετικότητα, γιὰ τὸ λόγο θεί σὲ θέσεις τῶν διαφόρων ἔρευνητῶν δὲν είναι ταῦτα συγμενες καὶ κατὰ συγέπεια δὲν ἔχουν ἀπόλυτη ἀξία. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο γνωταλήγομε νάχωμε τόσες φιλοσοφίες δουσι καὶ φιλοσόφους⁽²⁾. Θάλεγε κανείς, θεί η πολυμέρεια τῶν φιλοσοφικῶν συστη-

(1) Στὴν ἀγάπτυξη τῶν ἀρχῶν, τῶν προβλημάτων καὶ τῆς μεθόδου τῆς Φαινομενολογίας θὰ ἔχωμε βασικὰ ὅπ' ἔφη μας τὴν ἀποφή τοῦ ιδρυτοῦ τῆς γερμανοῦ φιλοσόφου Ed. Husserl (1859-1939). Κυριώτερα ἔργα του: Λογικὲς ἔρευνες (Logische Untersuchungen, Halle, Max Niemeyer, 1928), "Η φιλοσοφία ὡς ἀκριεής ἐπιστήμη (Philosophie als strenge Wissenschaft, περ. Logos I, 1911, σ.289-341), "Ιδέες γιὰ μιὰ καθαρὴ φαινομενολογία καὶ μιὰ φαινομενολογικὴ φιλοσοφία (Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie, I, Halle, Max Niemeyer, 1928), Λογικὴ τυπικὴ καὶ ὑπερέατικὴ (Formale und transzendentale Logik, Halle, Max Niemeyer, 1930), Καρτεσιανὲς μελέτες (Méditations cartésiennes, στὰ γαλλικὰ, Paris, Colin, 1934), "Η κρίση τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπιστημῶν καὶ η ὑπερέατικὴ φαινομενολογία (Die Krisis der europäischen Wissenschaften und die transzendentale Phänomenologie, περ. Philosophia I, 1936, Βελιγράδι, σ. 77-176), "Εμπειρία καὶ κρίση (Erfahrung und Urteil, που δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸ μαθητή του Landgrebe στὰ 1939 στὴν Πράγα).

(2) Πρε. Husserl E., Méditations cartésiennes, σ. 4.

μάτων δυνάγει τὴν αἰτία της στήν πολυμορφία τῶν ἐμπειρικῶν (χωρο-χρονικῶν) τύπων, που ἐπενδύεται τὸ μετεμπειρικό γίγνεσθαι. Ἡ διέκριση ἐμπειρίας καὶ μετεμπειρίας δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, διτι γίνεται στὸ πλάνο ἕνδεικος δυναμικὸς διποικιδήποτε μορφῆς. Ἡ ἐμπειρία δὲν ἔχει ξεχωριστή διγτική ὑπέρσταση, μὰ ὡρτε κι' εἶγαι δινεξάρτητη ἡ πειρία τὴν μετεμπειρίαν. Οἱ δύο αὗται δράσει πρέπει νὰ γνηθοῦν σὺν ακτηγορίᾳ παραχτεταινές ακτετέντειν, ταῦτα εἶγαι, ταῦτα διποικούντα πειρία πειρία; εἶγαι τὸ ακθυντό. Στὸν τομέα τῆς μετεμπειρίας τὸ ακθυντό βρίσκεται στήν ἀπόλυτή του ακθαρότητα, ἐνώ σ' ἐκείνην τῇ: ἐμπειρίας φέρει τὸ χαρακτήρα τῆς φαινομενικότητας, που παραχτεῖται αυρίως μὲ τὶς μαρφάς ταῦτα χώρου καὶ ταῦτα χρόνου(1). Ἡ θέση αὗτη δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ στήν ακτινηγής/ακτινής, γιατὶ ἀντίθετα πρέπει τὴν ἀποκή του Kant, δὲν ὑπάρχει ακτινή χάριμα ἀρεφήρων ανάμεσα στὸ φαινόμενο καὶ στὸ ακθυντό, οὔτε τὸ ακθυντό εἶναι ἀπόρτιο στήν ἀνθρώπινη διένοια. Ἀπ' ἐναγκαίας, φαινομενικότητας καὶ ακθυντός ἀποτελοῦν μιὰ ἀδιέξορθατη ἐγένετα, που ἡ γοοῦσα συνέδηση (ἐνσάρκωση καὶ κείνη τοῦ ακθυντὸς καὶ μάλιστα σὲ ἀνώτερη μαρφή, τὴν συνέδησην) δέχεται μὲ μέτω τὴν ἔγερχειν πρόσληψη. Συγεπόντας ἡ αἰτιαλή διαγώγη τῆς πολυμερίας τῶν ἐρμηνευτικῶν συστημάτων στὴ διαφοροποίηση τῆς ἐμπειρίας ἐπενδύτων ταῦτα γίγνεται δὲν ἀποτελεῖ παρά μιὰ ἀπλὴ καὶ ἀρκετὰ ἀπατηλὴ φαινομενικότητα, γιατὶ ἡ μεταρρίζεται πραγματικού στὸ πεδίο τῆς ακθαρίας ακτηγορίας γίνεται ἀπό τὴν γοοῦσα συνέδηση μὲ μέτω τὴν πρόσληψη(2). Συγεπόντας μάλιστα στὸ γοοῦν ὑποκείμενο καὶ αυρίως στὴ στάση που παίρνει ἀπέναντι στήν πραγματικότητα, που τῆς προσφέρεται μὲ τὴν τέταρτη εἶδος πολυτυπία, πρέπει νὰ ἀποστέλῃ διαρροιαίς τῶν ἐρμηνευτικῶν συστημάτων. Εἶγαι ἀλλοιοτέτοι φαινερός, διτι

(1) Ἐπό τὴν ἐπήγειρη αὐτὴν βγαίνει σὰν συνέπεια, διτι Ἰδ οὗτος «μετεμπειρία» δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ σὲ χρονική μὰ σὲ μιὰ ιδιότυπη χωρική ἔννοια. Σεμδαίνει κάτι παρόμοιο, που συμβαίνει καὶ μὲ τὸν οὗτος «μεταφυσική». (Πρβ., X. Θεοδωρίδη, Εἰσαγωγὴ στὴ Φιλοσοφία, σ. 233-234. Πάνω στὸν οὗτον αὐτὸν βλ. Vlad. Jankélévitch, Philosophie première, σ. 1-29.

(2) Πρβ. Husserl E., Ideen zu einer reinen Phaenomenologie und phaenomenologischen Philosophie, I, σ. 103-104.

τῶν ἐμπειρικῶν μορφῶν στὸ σύγολό της ἀποτελεῖ μιὰ ἔνδητα, ποὺ ἡ «θετικὴ»⁽¹⁾ λειτουργία τῆς γοούσης συγειδήσεως θὰ φειλεῖ νὰ μεταφράσῃ ὑπὸ τὸν τύπον ἐνδές ἕγιαίου καὶ μὲ καθολικὸ κῦρος ἐρμηνευτικοῦ συστήματος, μόνο ἀν ἐνεργοῦσε μέ τρόπο ταῦτοσημο σ'δ?α τὰ μερικὰ ἐπει: ικά ἐγώ⁽²⁾.

Απέναντι λοιπὸν φάσιτην τὴν πολυμέρεια, ποὺ παρουσιάζει ἡ ἐρμηνευτικὴ προσπάθεια τῶν ἐρευνητῶν, ποιὸ εἶγαι τὸ καθῆκον τοῦ ἀληθιγοῦ φιλοσόφου; δ Ηusserl, στηριζόμενος στὴ διδασκαλία τοῦ Descartes, τονίζει, δτι «ἡ φιλοσοφία εἶται κανὰ κάποιο τρόπο προσωπικὴ ὑπόθεση τοῦ φιλοσόφου»⁽³⁾. Ἐτσι διως κατὰ τὶ θά ἄλλαζε ἡ φιλοσοφικὴ πραγματικότης, ἀφοῦ ἡ θέση τοῦ κάθε ἐρευνητοῦ θὰ διείπετο ἀπὸ τὴν κάπως χύθαρετη ἐνατένιση τοῦ πραγματικοῦ; δ κίνδυνος αὐτὸς ἀποφεύγεται, ἀν, ἐνεργώντας μὲ ἀπεφασιστικότητα τὴν κάθαρση τοῦ πεδίου τῆς σκέψεως ἀπὸ κάθε στοιχεῖο, ποὺ μᾶς κληροδότησε ἡ ἐκ παραδόσεως φιλοσοφικὴ τεχνικὴ, στηριχτοῦμε στὰ δεδομένα τῆς καθαρῆς ἐνόρασης⁽⁴⁾, γεγονός, ποὺ σημαίνει κλείσιμο καὶ συσπείρωση τοῦ σκεπτομένου ἀτόμου στὸν ἔχατό του, στροφὴ καὶ αὐτοθεώρηση⁽⁵⁾ τοῦ ὑπο-

(1) Μὲ τὸν δρό «θετικὴ» ἐννοοῦμε τὴν λειτουργία, ποὺ διέπει τὴν θέση μιᾶς ἔννοιας, καθώς καὶ τὴν λόγῳ θέσεως τοῦ νοοῦντος ὑποκειμένου ἀπέναντι στὴν πραγματικότητα δυτικῆς ἡ κατηγορικῆς ὑφῆς.

(2) Σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτὸς δ Descartes βεβαιώνει, δτι ἡ διαφυρὰ τῶν ἀπόψεων τῶν ἐρευνητῶν ὀφείλεται στὸ διαφορισμὸ τῆς κατευθύνσεως τῆς σκέψεως των (*Discours de la méthode*, σ. 2).

(3) Méd. cart. σ. 2.

(4) Ibid. σ. 2. Πρβ. Gurvitch G., *Les tendances actuelles de la philosophie allemande*, σ. 13-16, δπου δ συγγραφέας χαρακτηρίζει τὴ φαινομενολογία ὡς «κίνημα ἐνορατικό» αραπλήσιο πρὸς τὸ κίνημα τοῦ Bergson παρ'δλες τις διαφορές, ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσά τους, ἡ κυριώτερη τῶν δποίων εἶναι, δτι ἡ φαινομενολογικὴ ἐνδοαση εἶναι ἐποπτεῖα ἔξωχρονικῶν οὖσιών, ἐνῶ ἡ μπερζονικὴ ἐνόραση εἶναι μιὰ sui generis νοητικὴ ἀπεύθειας ἐπαφὴ τῆς φυχῆς μὲ τὴν χρονικὴ διάρκεια.- Πρβ. Jolivet R., *Les doctrines existentialistes*, σ. 360-361, δπου τονίζεται ἡ ίδια διάκριση, δπως ἐπίσης καὶ μιὰ ἄλλη ἀνάμεσα στὴ φαινομενολογία ὡς ἐπιστήμη τῶν οὖσιών, ποὺ εἶναι πλήρεις καὶ συγκεκριμένες δυτότητες, ποὺ ἡ Ήπαρ-έη τους ἀποτελεῖ ὑπὸ μορφὴ φαινομένου ἐγαδεδομένο τῆς συγειδήσεως. καὶ στὴ φιλοσοφία τοῦ Θωμᾶ -Λκινάτου, ποὺ τονίζει τὴν προτεραιότητα τῆς ὑπάρξεως καὶ συνεπῶς τὸν ὑπαρκτικὸ χαρακτήρα τῶν οὖσιών.

(5) Πρβ. Γεωργούλη Κ. Αἱ σύγχρονοι φιλοσοφοὶ κατευθύνοσιες, σ. 48.-

κειμένου ως καθαρού εγώ, ως εγω-φορεως των κασαρων cogitationes⁽¹⁾. Η ποιοτική ταυτότης του εγώ και του κόσμου, κάνει προσιτή στὸν άθρωπο τὴ γνώση του κόσμου ως καθολικῆς δυνότητος. «Η ἀληθινή φιλοσοφία», λέγει δ Merleau-Ponty, «συγ-
σταται στὸ γά μπορεῖται σὲ κάθε στιγμή γά βλέπωμε τὸν κό-
σμο...»⁽²⁾. Η θεώρηση τοῦ cogito ως πνευματικοῦ ἐνεργήματος
συστατικοῦ τῆς γνώσεως του καθαροῦ εγώ και του κόσμου ἀπο-
τελεῖ τὴ βασική ἀρχή και τὴν ἀφετηρία ταῦτοχρονα τῆς Φαινο-
μενολογίας. Η προέλευσή της ἀγάγεται στὸν Descartes, πρᾶγμα,
πού ποτὲ δὲν παρέλειψε γὰ τοὺς δ ἰδρυτὴς E. Husserl, ποὺ
διομάζει τὴ φιλοσοφική του ἀποψη «γεοκαρτεσιαγισμὸ»⁽³⁾, παρ' ὅ-
λες του τὶς ἐπιφυλάξεις ἀγαφορικὰ μὲ τὶς συγέπειες, στὶς δποτες
δῆργει ἡ θέση του γάλλου φιλοσόφου⁽⁴⁾.

Συπειρωμένο στὸ ἴδιο του εγώ, τὸ γοῦν ὑποκείμενο ἔχει τὴ
δυνατότητα μέσο τὴ μεθοδική ἀμφιβολία ως πρὸς κάθε τι τὸ
ὑπαρκτό, γὰς ἐπιχειρήσῃ τὴν ἁγχτροπὴ τὸν καὶ παράδοτη ἀξίαν,
συστημάτων και δογμάτων και τὴν ἀγαθόταχη μιᾶς φιλοσοφίας
μὲ γεγονό κύρος: ἡ καθολικότης του κύρους εἶγαι δυγκτή, γιατὶ τὸ
γοῦν ὑποκείμενο ἐνεργεῖ μὲ βάση τὰ δεῖνομένα τῆς καθαρῆς ἐνό-
ρασης⁽⁵⁾, τῆς δποτες ἡ λειτουργία διέπεται ἀπὸ γόρους γεγονότων,
πού ρυθμίζουν τὴ λειτουργία τῆς σκέψεως⁽⁶⁾. Σ' αὗτην τὴν ἔννοιαν

(1) Méd. cart. σ.2.

(2) Phénoménologie d : la perception, σ. XVI.

(3) Méd. art. σ. 1. II,6. Lyotard J., La Phénoménologie, σ. 16.-

(4) Husserl E., Mé. cart., σ. 1, 3, 20-21.- Διεξοδική ἀνάλυση τῶν
διαφορῶν Descartes και Husserl, βλ. παρ. III, §δ. 3 τοῦ παρόντος και
φαλαίου.-

(5) «Η πρωτοτυπία τῆς Φαινομενολογίας», τογίστι δ Gurvitch, «γι-
νοταται στὸ δτει βλέπει τὸν ἀποτελεσμὸν κάτιον, δηλαδὴ τὸν κόσμον τῶν εἶδω-
χρονικῶν οὐσιῶν, σὰν ἔναν εὑρύτατο πεδίο ἐμπειρίας και τίποτε ἄλλο ἀπ'
αὐτὸν» (op.cit. σ. 17).

(6) Στὸ αγρεῖο αὐτὸν ἀς μᾶς ἐπιτράπη μιὰ παράκκλιση ἀπὸ τὴν ὀρθο-
δοξία τῆς Φαινομενολογίας. Η ταυτότης τῆς λειτουργίας τῶν μερικῶν ε-
γώ εἶναι συνέπεια τῆς ταυτότητος τῆς συστάσεως των γοῦμένης τότε ως
πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς συγθέσεως των διαν και ως πρὸς τὴν οὐσίαν του σχη-
ματισμοῦ των. Πρ. Coutalos D., La dialectique de l'Etre Absolu,
n. 181-202, La psychologie de la création, σ. 43, 45.

ἡ θέση τῆς Φαιγομενολογίας κατοχυρώνεται ἀπόλυτα ἀπὸ τίς ἀντιρήσεις τῶν ἀγτιπάλων της, ποὺ θὰ μποροῦσαν γάρ προτάξουν τὰ μειονεκτήματα τῆς τυχὸν αὐθαιρεσίας τοῦ γοοῦντος ὑποκειμένου. Ἐξ αἰτίας τῆς ποιοτικῆς ταυτότητος τῶν μερικῶν καθαρῶν ἐγὼ καὶ τῆς δυνατότητος τῆς λειτουργίας των σύμφωνων μὲ τοὺς ἴδιους γενικούς γόμους, γάρ φιλοσοφία δὲν ἔμφανται μόνο σὰν ἴδιωτική ἀπλῶς ὑπόθεση τοῦ ἐνδεῖ τοῦ ἄλλου φιλοσόφου, μὰ τοῦ κάθε φιλοσόφου, τοῦ φιλοσόφου γενικά. Ἡ Φαιγομενολογία παρουσιάζεται ἔτσι σὰν μιά φιλοσοφία, ποὺ μόνο αὐτῇ ἔχει γενικό καὶ ἀπόλυτο κῦρος (1), ἀδιάρρηκτη ἐσωτερική ἐνότητα καὶ ποὺ εἶναι ἵκανη γάρ περιλαβὴ στὴν ἔρμηγευτική της προσπάλλεια τὸ σύγχολο τοῦ πραγματικοῦ καὶ γάρ δλοκληρωθῆ σὰν σύστημα ἔρμηγεις ἀπηλλαγμένο ἀπὸ ἐσωτερικὲς ἀγτινομίες.

2.- Ἀγάμεσα στὴ φαιγομενολογία καὶ στὸ φαιγομενισμὸν πάρχει σαφῆς διάκριση: γιὰ τοὺς φαιγομενολόγους δὲ φαιγομενισμὸς ἀποτελεῖ μιὰ ἀπλῆ φιλοσοφικὴ πρόβληψη. Ὁ Kant, κυριώτερος ἐκπρόσωπος τοῦ φαιγομενισμοῦ, μὲ τὴ διάκριση ποὺ κάνει ἀγάμεσα στὸ γοοῦμενο (τὸ καθαυτὸν) καὶ στὸ φαιγόμενο, περιορίζει τὴ δυνατότητα τῆς γνωστικῆς λειτουργίας τῆς συγειδήσεως σ' ἕνα πεδίο, ποὺ τροσδιορίζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ νοῦ, ποὺ μέσα στοὺς προέμπειρικούς του τύπους διοχετεύει τὸ ὄλικό, πού τοῦ παρέχει δὲ ἔξωτερικὸς κόσμος. Στὸ γόημα διμως αὐτό, τὸ φαιγόμενο δὲν ἀγτικατοπτρίζει τὴν πραγματικότητα, δπως εἶναι, μὰ δπως τὴ βλέπει μὲ τὸ δικό του μάτι δὲ ἀνθρώπινος γοῦς, ποὺ εἶναι ἔτσι καταδικασμένος γὰρ κινῆται μέσα στὰ δρια τοῦ φτιαχτοῦ καὶ συγεπῶς τοῦ σχετικοῦ. Τὸ καθαυτὸν, τὸ ἀπόλυτο, γάρ πραγματικότητα γίνεται, εἶναι πράγματα ἀπρόσιτα στὴ γιγώσκουσα συγειδηση.

Μιὰ τέτοια διμως ἀποφη, ποὺ γίνεται παραδέχεται τὴν ὅπαρξη μιᾶς τόσο σοβαρῆς ἀγτινομίας μέσα στοὺς κόλπους της, εἶναι ἀπαράδεκτη γιὰ τὴ Φαιγομενολογία. Ὁ Husserl ὑποστηρίζει

(1) Ἡ κυρώτερη φιλοδοξία τῆς Φαιγομενολογίας εἶναι ὅχι μόνο νὰ σύσταθη σὰν μιὰ καθολικὰ ἔγκυρη φιλοσοφία, μὰ καὶ νὰ δώσῃ στὸ γοοῦν ὑποκειμένο τὴ δυνατότητα νὰ κάνῃ φιλοσοφία. Πρβ. Elbert Z.W., Etude sur la phénoménologie, σ. 66.

τὴν ἀδιάρρηχτην ἔνδητην τοῦ φαινομένου καὶ τῆς οὐσίας(1). Κάθε φαινόμενο, κάθε γεγονός, κάθε μερικὸ δυτικείμενο, περιλαμβάνει μιὰ οὐσία, μὲ τὴν δποία βρίσκεται σὲ στενή ἀλληλεγγύη ὑπαρκτικῆς ὑφῆς. Ἡ τροπικότης(2) τῆς ἐμπειρικῆς ἐμφανίσεως κάθε δύτος ἀγάγεται στὴν οὐσία του(3) καὶ ἡ ἔνδεχομενικότης του προϋποθέτει τὴν κατοχὴν μιᾶς οὐσίας, ποὺ περιλαμβάνει μιὰ ώρισμένη κλιμάκωση τόσο τῆς εἰδητικῆς γενικότητος, ποὺ τὴν κάγει νὰ παρουσιάζεται σὰν ἔγχωρισμένη καὶ ἔχωριστὸ ἀγτικείμενο, σὰν ἔγα «τόδε τί» (eini Dies da) (4), δσα καὶ τῆς εἰδητικῆς εἰδηκότητος, ποὺ τὴν κάγει νὰ παρουσιάζεται προικισμένη μὲνα σύνολο κατηγορημάτων οὐσιωδῶν, πού τῆς ἀγήκουυ ἀναγκαστικὰ καὶ ποὺ χωρὶς αὐτὰ θὰ ἔπαινε νὰ εἶγαι δ, τι εἶγαι(5). Ἡ ἔνδητη τοῦ φαινομένου καὶ τῆς οὐσίας εἶναι σὲ τέτοιο βαθμὸ δυνατή, ἀπόλυτη, θάλεγε καγείς, ὥστε γιὰ τὴ Φαινομενολογία δὲν ὑπάρχει καμιὰ διάκριση ἀγάμεσά τους(6). Ο, τι εἶναι τὸ φαινόμενο, εἶναι καὶ τὸ νοούμενο, καὶ δὲν θάταν καθόλου ὑπερβολή, ἀγ λέγαμε, πώς τὸ φαινόμενο ἀποτελεῖ τροπικότητα τοῦ νοούμενου, ἕτοι πωὸ γὰ τὸ κάνη προσιτό στὴ γινώσκουσα συγενῆση. Γιὰ τὸ Kant καὶ τοὺς φαινομενιστὲς δ ὅρος φαινόμενο σημαίνει μείωση τοῦ εἶγαι (δ, τι δὲν μπορεῖ γὰ φαγῆ αὐτοδύναμα,

(1) Ideen I, σ. 8-9.

(2) Μὲ τὸ δρό τροπικότης (modalité) ἔννοοῦμε τὸ σύνολο τῶν τρόπων (mode), δη.. δὴ τῷ κατα τάσων τοῦ εἶναι, ποὺ ἀφοροῦ, μιὰ ἔνδητη τάσσο στὴν ὑπαρκτικὴ δρο καὶ στὴ λειτουργικὴ τῆς ὑφῆ.

(3) Προ. Husserl E., Ideen I, σ. 9. καὶ Ricœur P., γαλ. ἔκδοση τοῦ ἔργου. σ. 17, σημ. 1.- Lyotard J., op. cit., σ. 46.

(4) Husserl E. id. σ. 9, 28.

(5) ibid., c9.- Προ. Ibert Z. W., op. cit., σ. 90. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν οὐσιῶν παρουσιάζεται γὰν μιὰ πυραμίδα; ἡ βάση της ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν εἰδητικὴν εἰδικό πηπά, πωὸ περιλαμβάνει τὸ σύνολο τῶν ἀναγκαῖων κατηγορημάτων. Ὅσο προχωροῦμε πιὸ πάνω πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς εἰδητικῆς γενικότητος, τὰ κατηγορήματα λιγοστέσσουν, γιὰ νὰ φτάσωμε, τέλος, στὴν κορυφὴ τῆς πυραμίδας, δπου βρίσκεται τὸ ἀνώτατο γένος ὑπὸ τὴ μορφὴ τοῦ ἀφηρημένου γένους, ποὺ κι' αὐτὸ περιέχει τὴν οὐσία του.(προ. ibid., σ. 92-93).

(6) Ibid. σ. 66.

φαίγεται μὲ μέσο τὸ ὑποκατάστατό του) (1), ἐνῶ γιὰ τοὺς φαινομενολόγους δόρος αὐτός σημαίνει, πὼς κάθε τί, πὼν φαίγεται, φαίγεται αὐτοδύναμα σὰν στοιχεῖο πρωτογενὲς καὶ μὴ ἐπιδεκτικὸ ἀναγωγῆς (2). Ἡ διαβάθμιση τῆς ἕραρχίας τῶν ἀντικειμένων εἶγαι διαβάθμιση ἀντικειμενική καὶ τὰ θεωρεῖ σὰν δυτότητες ἀντικειμενικὲς προσιτὲς στὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα (3). Ἐνῶ δὲ φαινομενισμὸς μὲ τὴν ἀργηση τῆς γγώσεως τοῦ πράγματος καθαυτό, κατελήγει στὸ σκεπτικισμὸ καὶ στὸ ρελατιβισμό, ἡ Φαινομενολογία ἀποκρούει τὸ σκεπτικισμὸ καὶ δλοκληρώνεται σὰν ἐπιτήμη αὐτόγονη μὲ θετικὲς ἐπιδιώξεις, μὲ δικό της ἀντικείμενο καὶ δικές της μεθόδους (4).

3.- Βλέπομε, λοιπόν, πὼς γιὰ τὴν Φαινομενολογία ὑπάρχει ὅχι ἀπλῶς στεγή ἀλληλεγγύης ὑπαρκτικῆς ὑφῆς, μὰ καὶ πολὺ στεγῶς σύγδεσμος ἀνάμεσα στὸ γούμενο καὶ στὸ φαινόμενο. Ὁ διαφορισμὸς οὖσίας καὶ φαινομένου εἶγαι πιὸ πολὺ κατηγορικῆς παρὰ δυτικῆς μορφῆς ριζικοῦ χαρακτήρα. Ἡ οὖσία εἶναι δὲ τὸ ἐσώτερο ὑπάρχει στὸ ἐξατομικευμένῳ φαινόμενῳ, εἶναι τὸ ζητόν (SeinW as), τὸ Εἶδος του (5), μὲν ἀλλα λόγια ἔχεινο, πού μένει ἀμετάβλητο παρ' ὅλη τὴν μεταβλητότητα καὶ τὴν ποιαιλία ἐμφανίσεως τοῦ ἀντικειμένου (6), ἐνῶ τὸ φαινόμενο εἶναι τὸ ἀτομικό, πού ὑπάρχει στὸν κογτιγό σὲ μᾶς χώρο καὶ στὸ ἀμετο παρόν (Iuc et nunc) καὶ ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ὑπαρκτικὸ συσχετικὸ τῆς οὖσίας. Ἡ πρωτοτυπία τῆς Φαινομενολογίας συγίσταται στὴν θεώρηση τῆς οὖσίας ὅχι ὑπὸ τὴν μορφὴ τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς «συγκεκριμένης δ-

(1) Πρβ. Elbert, op. cit., σ. 71.

(2) Πρβ. Heidegger M., Sein und Zeit, 1928, σ. 32-34.

(3) Πρβ. Elbert, op. cit., σ. 66-67.

(4) Ibid., σ. 67.

(5) Πρβ. Husserl E., Ideen I, σ. 10, 11. Τὸ Εἶδος εἶναι τὸ «τι» ἐνὸς ατόμου, ἡ ψυχὴ ἐνὸς ἀντικειμένου (πρβ. Elbert, op. cit., σ. 70). Δεῦ πρέπει νὰ γίνεται σύγχυση ἀνάμετα στὸ «εἶδος» τοῦ Husserl κι ἐκεῖνο τοῦ Ἀριστοτέλη, πὼν σημαίνει ἀπλῶς τὴν μορφὴ τοῦ ἀντικει, ἐ οὐ τὴν ὕλην (πρβ. Μεταφ. IV 2, 1013α 24).

(6) Πρβ. Lyotard J., op. cit., σ. 14.

λότητος»., «Ο Gurvitch τονίζει, ότι η σχέση ένδος αντικειμένου με τήν ούσια του δὲν φέρει χαρακτήρα υπαγωγῆς στὸ γένος, ἀλλὰ εἰμισης συμμετοχῆς στὴν ποιότητα»(1). Συνεπῶς η διαφοροποιημένη δυτολογία, στήν δποία θὰ μποροῦσε νὰ καταλήξῃ δ διαφορισμὸς τῆς θεωρήσεως ούσιας καὶ φαινομένου θὰ χρησίμευε ἀπλῶς καὶ μόνο γιὰ τὴν ἔξοικηνόμηση τῆς περιγραφῆς. Στὴν πραγματικότητα, ἔνα εἶναι τὸ καθαυτό, η ούσια, ποὺ τὸ ἐμπειρικό της συσχετικό εἶναι τὸ ἔξατομικευμένο φαινόμενο (ἀντικείμενο, ἀτομο. η γεγονός) ή, γιὰ νὰ ἀκριβογήσωμε περισσότερο, μιὰ τροπικότης ἐμπειρικῆς ἐμφανισεως τῆς ούσιας, πού εἶναι ὡστόσο ταυτισμένη μ' αὐτὴν καὶ προκισμένη μὲ δυὸ κατηγορήματα, πού φανερώνουν τὴν ἐνύπαρξή της μέσα στὰ πλαίσια τῆς δυτικότητος τῆς ούσιας καὶ τὴν κατοχὴν δικῆς της κατηγορικῆς δυτότητος στὸ πλάνο τῆς θεωρήσεώς της ὡς καθαρῆς κατηγορίας.

Ἐτοι, κοντὰ στὸ ἀτομο σὰν ἀντικείμενο καταλήγομε νάχωμε κι' ἔνα ἀντικείμενο γένου τύπου, τὸ «Εἶδος». Ἡ διαφοροποίηση αὗτὴ τῶν ἀντικειμένων ἐπιβάλλει καὶ μιὰ ἀλλη, ποὺ ἀναφέρεται στὴ γνωτικὴ λειτουργία: δπως τὸ ἐμπειρικὸ ἀντικείμενο εἶναι ἐπιδεκτικὸ γγώτεως μὲ τὴ φυσικὴ θεώρηση, μὲ τὴ λεγόμενη ἐμπειρικὴ ἐνόραση τὴ γγώτεως μὲ τὴν εἰδητικὴ ἐνόραση(2). Ἡ ἔννοια τῆς καθαρῆς ούσιας ὡς ἀντικειμένου εἶναι συγέπεια τῆς ἀναφορικῆς χροιᾶς τῆς ἐνοράσεως(3). Ὁπως στὴν ἐμπειρικὴ ἐνόραση ὑπάρχει σαφής κατεύθυνση τοῦ βλέμματος τῆς γούσης

(1) op. cit. σ.25, 44.

(2) Husserl F. Ideen I, σ. 11. Elbeit Z., op. cit., σ. 128-129. G. Gurvitch, op. cit. σ. 36-38. Παπανούτσου Ε., Γνωσιολογία. σ. 55, δπου δ συγγραφέας φαίνεται πολύ ἐπιφυλακτικὸς ως πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς εἰδητικῆς ἐνοράσεως η τῆς «θέας τῶν οὖτιῶν», δπως τὴν διαμάζει.

(3) Ἡ ἀναφορικὴ χροιὰ τῆς ἐνοράσεως βρίσκεται σὲ ἀμεση σχέση μὲ τὸν ἐμπειρικὸ της χαρακτήρα, γούσμενο φυσικὰ σ' ἔνγκ εῖρὺ γόημα. Εἴαυτὸ τὸ λόγο δ Max Scheler τονίζει, δτι «ἡ φιλοσοφία, θεμελιωμένη πάνω στὴ Φαινομενολογία.εἶναι ἔνας ἐμπειρικός σὲ τοῦτο τὸ νόημα, δτι πάτρυει

συγειδήσεως πρός την αντικείμενο, που συλλαμβάνει και μεταφέρει στὸ πεδίο τῆς κατηγορίας ως δεδομένο τῆς ἐμπειρίας, τὸ ίδιο καὶ στὴν εἰδητικὴν ἐνόρασην πάρχει σαφής κατεύθυνση τοῦ βλέμματος τῆς συγειδήσεως πρός την αντικείμενο, που στὴν περίπτωση αὐτῆς εἶναι ἡ καθαρὴ οὐσία, που μεταφράζεται στὴ γλῶσσα τῆς κατηγορίας ως εἰδητικὸν δεδομένο. Ἀγάπεσσα στὶς δυὸς αὐτὲς μορφές ἐνοράσεως πάρχει ἀναλογία, που βρίσκει ἀμεση ἀνταπόκριση στὸ ἀντικείμενο, τὸ δποτὸ δεῖχνεται κάτω ἀπὸ τίς δυὸς συστατικές τῆς καθολικότητος τοῦ εἶναι του πλευρές, δηλαδὴ τῆς ἐμπειρικῆς καὶ τῆς εἰδητικῆς. Ἡ διπολικότης τῆς ἐνεργείας τῆς νοούσης συγειδήσεως ἐπιφέρει σὰν ἀποτέλεσμα τὸν φυσική-ἐμπειρικὴν καὶ τὴν καθαρή-εἰδητικὴν γνώσην. Ἡ διάκριση αὐτῆς ἔχει βασικὴ σημασία για τὴν Φαινομενολογία, γιατὶ ἀποτελεῖ τὴν βάση, που θὰ μᾶς βιηθήσῃ πιὸ κάτω γὰ δεξιῶμε τὴν δυγατότητα τῆς συγειδήσεως γὰ πετύχη τὸ παραμέρισμα τῆς φυσικῆς θεωρήσεως τοῦ κόσμου μὲ μέσον της θέσης της ἐκτὸς κυκλώματος (ἢ μέσα παρέγνθεση) καὶ τὴν ἀμεση ἐπαφὴν μὲ τὸν κόσμο τῶν καθαρῶν οὐσιῶν.

Ἡ πρωταρχικότης τῆς οὐσίας στὴ σύσταση τοῦ ἀντικειμένου νοουμένου στὴν καθολικότητά του δῆγεται στὴν δργάνωση μιᾶς δυτολογίας, τῆς δποίας ἀποτελεῖ ἀδιάσειστη βάση. Ὁ Husserl λέγει, δτι «κάθε συγκεκριμένη ἀντικειμενικότης ἐμπειρικοῦ χαρακτήρα δλοκληρώγεται, δπως καὶ ἡ ολική του οὐσία, σ' ἕνα ολικὸν ἀντικειμένων» (1). Ἐτσι ἔχομε τόσες μερικές δυτολογίες γρασα καὶ γένη ἀντικειμένων, καθώς ἐπίσης καὶ ἀνάλογες εἰδητικές

σὰν ἀφετηρία της δχι τίς κρίσεις, ἀλλὰ τὰ ίδια τὰ γεγονότα, σύμφωνα μὲ τὰ δποτὰ δφείλουν γὰ προσανατολιτθούν οἱ κρίσεις». (Der Formalismus in der Ethik, σ. 46-47). Πρβ. Gurvitch G., op. cit., σ. 19, δπου ἡ Φαινομενολογία ἀποκαλεῖται «θετικισμός των ἐξω-χρονικῶν οὐσιῶν» ἐξ αἰτίας τοῦ ἐμπειρικοῦ καὶ συνεπῶν τοῦ περιγραφιζοῦ τῆς χαρακτήρα. Τὸ ίδιο, Jolivet R., op. cit., σ. 358.

(I) Husserl E., Ideen I, σ. 19.

ἐπιστῆμες, ἀφοῦ σὲ κάθε γένος ἀγαλογεῖ μιὰ ξεχωριστὴ οὐσία, ποὺ λέγεται τοπική. Ἡ συγκρότηση τοῦ συστήματος τῶν ἐπιστημῶν μέ βάση τὴν ὑπαρξη τοῦ ἀγάλογου δύντολογικοῦ στηρίγματος, ποὺ τῆς χρησιμεύει σὰν θεμέλιο, διέπεται ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη ἀρχή, πού βαρύνεται μὲ σπουδαιότατες ἐπιστημολογικὲς συγέπειες: «κάθε ἐπιστήμη, ποὺ ἀγαφέρεται στὰ φαινόμενα (κάθε ἐμπειρικὴ ἐπιστήμη) βρίσκει στὶς (ἀγάλογες) εἰδητικὲς δύντολογίες οὐσιώδη θεωρητικὰ θεμέλια» (1). Ὁ δικαιολογητικὸς λόγος τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἶγαι, δτὶ ἡ οὐσία ἀποτελεῖ τὴν καθαρὴν ἀντικειμενικότητα, τὴν ἀπότατην ὄλην συγθέσεως καὶ τὸ ὑπόστρωμα τῶν ἐμπειρικῶν ἀντικειμένων, ποὺ ἡ θεώρητὴ τους καταλήγει, σὰν σὲ τελευταία συγέπεια, στὴν δργάνωση τῶν ἀγαλόγων ἐμπειρικῶν ἐπιστημῶν, πού βρίσκονται σὲ ἀπόλυτη ἔξαρτηση ἀπὸ τὶς εἰδητικές, χωρὶς διμως νὰ συμβαίνῃ καὶ τὸ ἀντίθετο. «Ἐὰν κάθε εἰδητικὴ ἐπιστήμη», λέγει ὁ Husserl, «εἶγαι ἀγεξάρτητη ἀπὸ τὶς ἐμπειριακὲς, τὸ ἀντίθετο ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τὶς ἐμπειρικὲς. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐμπειρικὴ ἐπιστήμη, πού, ἀφοῦ φτάσῃ στὴν πλήρη ἀγάπτυξη της, νὰ μπορῇ νὰ μείνῃ ξένη πρὸς κάθε εἰδητικὴ γνώση καὶ συγεπώς ἀγεξάρτητη ἀπὸ τὶς εἰδητικὲς ἐπιστῆμες, τυπικὲς καὶ ὄλικές» (2). Βλέπομε λοιπόν, δτὶ οἱ εἰδητικὲς ἐπιστῆμες διακρίγονται σὲ τυπικὲς καὶ ὄλικὲς

(1) Husserl E., Ideen I, σ. 19. Σ' αὐτό ἀκριβῶς τὸ νόημα δι Lyotard βεβαιώνει δτὶ «ἀπὸ τὸν δρισμὸν τοῦ εἰδους, ποὺ ουνελήφθη μὲ τὴν πρωτογενῆ ἐγόραση, θὰ μπορέσωνται νὰ βγάλωνται τὰ μεθεόλογικὰ πορίσματα, ποὺ θὰ προσανατολίζουν τὴν ἐμπειρικὴν ἔρευνα» (ορ. cit.. σ. 15).

(2) Ideen I. σ. 18. Προ. τὴν διάκριση τῶν εἰδητικῶν ἐπιστημῶν ποὺ κάνει δ. P. Ricoeur (ορ. cit. σ. 34, σημ. 1).

Εἰδητικὲς ἐπιστῆμες:

α) Τυπικὲς (ποὺ ἀποτελοῦν τὴν τυπικὴν «καθολικὴν μάθηση»).

1) Τυπικὴ Λογική.

2) Ἐπιστῆμες συστατικές τῆς τυπικῆς δύντρολογίας (ἐπιστήμη τῶν νόμων τῆς ἀντικειμενικότητος γενικῶς, ἀριθμητικὴ, καθαρὴ ἀγάλυση. κ.λπ.)

3) Χλικές, δηλαδὴ οἱ εἰδητικὲς ἐπιστῆμες τῶν «περιοχῶν», ποὺ ἀντικειμενό τους εἶγαι τὸ ἀγώτατο γένος κάθε περιοχῆς (π. χ. περιοχὴ τοῦ πράγματος, περιοχὴ τῆς συνειδήσεως, κ.λπ.).

εξ αἰτίας τῆς διακρίσεως τῶν ἀληθειῶν, πού ἀποτελοῦν τὸ ἀντικείμενό τους, σὲ τὸ πικές (ἀλήθειες, πού ἀφοροῦν δλεῖς τὶς οὖσες) καὶ διλικές (ἀλήθειες, πού διέπουν τὴν κατανομὴν τῶν σὲ εἰδικές «περιοχές») (1). Οἱ ἀγάλογες οὖσες, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν «εἰδητικὴν σφαῖραν» (2), βρίσκονται στὴν παρακάτω κλιμάκωση: 1) οὐ σί ες ὑπὲρ εἰς, πού ἀναφέρονται σὲ ἐπὶ μέρους πράγματα καὶ πού ἀποτελοῦν ἀντικείμενο τῶν ὑλικῶν δυτολογιῶν ἢ τῶν ὑλικῶν εἰδητικῶν ἐπιστημῶν, 2) οὐ σί ες τῆς «περιοχῆς», ποὺ ἀναφέρονται σὲ διμήνια διμειῶν ἀντικειμένων καὶ πού ἀποτελοῦν ὑπόθεση τῶν εἰδητικῶν ἐπιστημῶν τῶν «περιοχῶν», καὶ 3) ἢ οὐ σί α τούς ἀγτικεῖμενο τῆς τυπικῆς δυτολογίας πού ταυτίζεται μὲ τὴν καθαρὴν λογικὴν(3) καὶ ἀποτελεῖ σὲ εὑρύτερη ἔννοια τὴν «καθολικὴν μάθηση» (*mathesis universalis*), ποὺ τὴν θεώρησαν ὡς γνωστικὸν ἰδεῶν φιλόταοφει σὰν τὸν Descartes, τὸν Leibniz καὶ τὸν Husserl(4). «Ολες οι οὖσες, τυπικὲς καὶ ὑλικὲς, φέρουν τὸ χαρακτήρα τῆς καθολικότητος, μὲ τὴ διαφορὰ πώς ἐνῶ ἢ καθολικότης τῶν τυπικῶν οὖσιν ἔχει γενικὴ ἐφαρμογὴ καὶ ἀφορᾷ ὅχι μόνο τὸ περιεχόμενο, μὰ καὶ τὴν ἴσχυν καὶ τὸ πεδίο, πού ἐκτείνεται στὸ ἀπειρό ἐξ αἰτίας τοῦ ἀπείρου ἀριθμοῦ τῶν καθαρῶν οὖσιν, ἢ καθολικότης τῶν ὑλικῶν οὖσιν ἀναφέρεται μόνο στὸ περιεχόμενο, γιατὶ ἢ ἀριθμοῦτης τῇς κάθε μιᾶς περιορίζεται σὲ μιὰ εἰδικὴ γιαύτηγ περιεχή(5).

4--^οἘτσι καταλήγομε στὸ συμπέρασμα, δτι ἢ Φαιγομενολογία εἶγαι μιὰ «εἰδητική περιγραφὴ ἐπιστήμη» γιὰ τοὺς ἀκολούθους λόγους:

(1) Πρε. Ricoeur p., op. cit., σ. 11. σημ. 1.

(2) Πρε. Elbert Z., op. cit., σ. 96-97. Lyotard J., op. cit.. σ. 15.

(3) Πρε. Gurvitch G., op. cit. σ. 39.

(4) Πρε. Ricoeur P. op. cit., σ. 11, σημ. 1.

(5) Πρε. Gurvitch G., op. cit. σ. 40, δπου παρατίθεται τὸ ἀκόλουθο παράδειγμα: «ἡ τυπικὴ οὖσα «ενότητα» ἐφαριστᾶται σ' ὅλα τὰ περιεχόμενα καὶ σ' ὅλες τὶς οὖσες. ἐνῶ ἢ ὑλικὴ οὖσα «κόκκινο» ἐφαριστᾶται μόνο στὰ περιεχόμενα, ποὺ ἔχουν αὐτὸ τὸ χρῶμα».

(6) Πρε. Husserl E., Ideen I, σ. 4, 162, 139.- Merleau-Ponty, op. cit.. σ. IV.

1.-^ο Αντικείμενό της είναι τὸ σύστημα τῶν καθαρῶν οὐσιῶν, που θεωροῦνται ως «εἰδή» (1). Καμιά σχέση δὲν έχει μὲ καταστάσεις, που δὲν έχουν εἰδητική ἐγκυρότητα, ἀλλὰ μὲ οὐσίες, που θεωροῦνται ως πρωτογενῆ δεδομένα. Στὸ γόνημα αὐτὸν ἡ Φαιγομενολογία είναι μιὰ καθαρὴ δυτικογένεια.

2.- Τὸ πρακτικὸ της ίδεωδες είναι ἡ μαθηματικὴ οποίηση τῆς τροπικότητος τῆς ἐνεργείας της, μ' ἄλλα λόγια ἡ ὑπαγωγὴ της κάτω ἀπὸ ἕνα σύστημα ἀρχῶν ἀξιωματικῆς μορφῆς μὲ τὸ δρποτὸ ἐπιδιώκεται ἡ ἐπίτευξη τοῦ μεγίστου δυγατοῦ βαθμοῦ δρθιολογικότητος καὶ δ ἐγκλεισμὸς τοῦ συγόλου τῶν γγώσεων μέσα στὰ πλαίσια ἔνδει μικροῦ ἀριθμοῦ ἀξιωμάτων, που ίσχύουν καθολικὰ καὶ πῶν ρυθμίζουν μιὰ καθαρὴ σχέση ἀπαγωγικῆς ἀναγκαιότητος, που προσδιορίζει, μὲ βάση τῆς πρωτογενεῖς ἀξιωματικῆς ὑφῆς γγώσεις, τὴ λειτουργία τοῦ σχηματισμοῦ τῶν παραγώγων καὶ δευτερογενῶν γγώσεων (2). Στὸ γόνημα αὐτὸν ἡ Φαιγομενολογία είναι μιὰ ἐπιστημονικὴ μεθοδολογία.

3.- Στὴ γεγονότητά της, ἀπὸ τὸ γεγονός δτὶ ἐπίκεντρο τῆς μελέτης είναι ἡ εἰδητικὴ περιοχὴ «συλείδηση», δπου ἀναλογεῖ ἡ οὖσα «συγείδηση», ἡ Φαιγομενολογία δρίζεται ως ἡ εἰδητικὴ ἐπιστήμη τῆς περιοχῆς αὐτῆς (3). Στὸ γόνημα αὐτὸν ἡ Φαιγομενολογία θὰ μποροῦσε νὰ δρισθῇ ως φιλοσοφικὴ καὶ γθρωπολογία.

(1) Πρβ. Husserl E., Ideen I, σ. 10, 17.

(2) Ibid., σ. 17, 18, 136.

(3) Η θεωρία αὐτή είναι ἀντικείμενο μελέτης τοῦ Ideen II, τοῦ Husserl (ἀνέκδοτο). Πρβ. Lyotard J., op. cit. σ. 16.